

<https://doi.org/10.52449.soh22.20>

IMPACTUL PROIECTULUI COMPASS (ERASMUS+) ASUPRA DEZVOLTĂRII CULTURII ÎNVĂȚĂRII PE TOT PARCURSUL VIEȚII

Ghețiu Adelina¹, dr., lector univ.

¹Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, Chișinău, Republica Moldova

Abstract. *The changes in the world at the economic, cultural, way of life, the development of information technologies influence people's attitude towards the training process and change society's requirements towards the level of training of adults. If traditionally a student was considered a person up to the age of 25, every year the age of people studying increases. Currently, studying is not a luxury, but a lifelong necessity in the conditions of an information society that tends towards globalization.*

Lifelong learning activities result in the improvement of knowledge, skills, competences and/or qualifications for personal, social and/or professional reasons. The project Toward the European university model of continuous learning in Moldova - COMPASS, ref. No. 597889-EPP-1-2018-1-MD-EPPKA2-CBHE-SP, addresses the integration process of the inclusive and responsive continuous learning university model, as the one that requires immediate reactions at the national and institutional level and joint action in Moldova.

A priority of this project implemented by SUPES is the development of the culture of lifelong learning through continuous professional training programs that meet the expectations of today's society and aims not only to train specialists with higher education, but also to focus on the training needs of a much wider circle range of beneficiaries.

Keywords: *project, impact, programs, quality, learning culture.*

Introducere. *Învățarea pe tot parcursul vieții este un proces de dezvoltare a potențialului (general și profesional) al persoanei pe parcursul întregii vieți, în cadrul unui sistem de instituții de stat și publice, pornind de la necesitățile individului și societății. Învățarea pe parcursul vieții presupune studiul în cadrul, dar și în afara sistemelor tradiționale de educație și formare. La baza învățării pe parcursul vieții stau 3 concepte:*

- ✓ *educația formală este oficială și se desfășoară într-o instituție de stat după un program bine determinat;*
- ✓ *educația informală reprezintă influențele spontane sau neorganizate din mediu, familie, grup de prieteni, mass-media etc. asupra individului [10];*
- ✓ *educația nonformală se desfășoară în afara curriculumului oficial, permițând formarea competențelor, aptitudinilor, cunoștințelor pe care fiecare le simte mai aproape de suflet și personalizând astfel educația.*

La nivel european, educația constituie un *pilon fundamental al succesului*. În acest context, politicile educaționale își propun următoarele obiective strategice pe termen lung:

- punerea în practică a învățării pe tot parcursul vieții și a mobilității;
- creșterea calității și eficienței proceselor de educație și învățare;
- promovarea echității, coeziunii sociale și cetățeniei active;
- stimularea creativității și inovării, inclusiv a spiritului antreprenorial, la toate nivelurile sistemului educațional [11, p. 35-36].

Tendențele de dezvoltare a învățământului la nivel mondial sunt mai vaste: democratizarea societății; educația civică a persoanelor pentru extinderea participării active în

viața politică și socială; pregătirea oamenilor pentru viață în condițiile schimbărilor rapide de pe mapamond; dezvoltarea dinamică a economiei; creșterea concurenței; trecerea la societatea informațională postindustrială; extinderea interacțiunii interculturale prin dezvoltarea toleranței și abilităților de comunicare; reducerea domeniilor care folosesc munca necalificată și slab calificată; creșterea mobilității profesionale; formarea profesională continuă și recalificarea persoanelor; creșterea importanței capitalului uman și, din această perspectivă, se cere dezvoltarea instruirii tinerilor și adulților [11, p. 35-36].

Învățarea pe parcursul vieții include toate formele de învățare:

- *Educația formală* se desfășoară în sistemul de învățământ care include școli, colegii, universități și alte instituții de educație pentru copii și tineri, începând cu 5-7 ani și continuând până la 20-25 de ani;

- *Educația nonformală* este furnizată în afara instituțiilor publice de învățământ, dar are la bază obiective educaționale, timp de studiu și susținere pentru învățare. Această formă de educație nu își propune atingerea unui anumit nivel de educație și se adresează persoanelor de toate vârstele;

- *Învățarea informală* nu este structurată, nu este sistematică și nu finalizează cu certificare. Include autoeducarea, iar cunoștințele acumulate nu sunt testate [2, p. 54].

În toate domeniile, dezvoltarea resurselor umane reprezintă o necesitate produsă de evoluția rapidă a tehnologiilor, schimbările la nivel social și economic, trecerea la o societate bazată pe *a ști cum* (know-how) și servicii. Formarea profesională continuă este un punct de sprijin important în dezvoltarea și evoluția profesională, mai ales în perspectiva ultimilor ani ai evoluției macroeconomice și sociale. Schimbările tot mai dese obligă la o adaptare rapidă la situații profesionale tot mai diverse și mai provocatoare.

Uniunea Europeană manifestă un interes sporit față de educație și formare datorită dimensiunilor schimbărilor economice și sociale cu care se confruntă și a presiunii demografice cauzată de faptul că populația europeană se află într-un continuu proces de îmbătrânire. Scopul este construirea unei *societăți deschise spre educație*, care să conducă către o forță de muncă educată și instruită profesional, în concordanță cu cerințele dezvoltării economice actuale [4].

Importanța formării continue a cadrelor didactice este dată de necesitatea reactualizării cunoștințelor și a competențelor profesionale, prevenirea efectelor evoluției tehnologice și necesitatea creșterii calității actului educațional din perspectiva adaptării la nevoile societății actuale. Schimbările tot mai dese obligă la o adaptare rapidă la situații profesionale tot mai diverse și mai provocatoare. Astfel, fiecare persoană activă profesional trebuie să se specializeze cât mai mult și, acolo unde este posibil, pe mai multe arii din domeniul său de activitate, fapt ce impune o specializare cât mai profundă din partea celor activi profesional, lucru ce se poate realiza prin ceea ce numim formare profesională continuă [5, 8].

Formarea profesională continuă urmărește să capaciteze beneficiarul prin ofertele de pregătire și prezentare a căilor de învățare, așa încât acesta să poată îndeplini viitoarele cerințe

atât din domeniul de activitate, cât și cele personale [9]. Cu toate acestea, există o mare discrepanță între cursurile de formare pe care le urmează adesea cadrele didactice și competențele de care aceștea spun că au nevoie: competențe de lucru cu elevi cu nevoi speciale, competențe TIC pentru predare, noile tehnologii la locul de muncă, strategii de învățare individualizată și formarea de competențe interdisciplinare la elevi etc. Pentru a putea reacționa la ritmul schimbător și al cerințelor, cadrele didactice au nevoie de un sprijin adecvat și de posibilitatea de a urma activități de formare continuă, în cadrul cărora să-și formeze competențe de învățare pe tot parcursul vieții și să colaboreze cu colegii [3].

Misiunea principală a Departamentului Formare Profesională Continuă din cadrul Universității de Stat de Educație Fizică și Sport este oferirea serviciilor educaționale de formare profesională continuă de calitate solicitate de beneficiarii formării profesionale continue: instituții și persoane fizice cointerestate în actualizarea cunoștințelor sau obținerea de noi cunoștințe și competențe necesare în perfecționarea sau recalificarea profesională în domeniile *Științe ale educației, Științe ale sportului, Servicii publice și Servicii ale securității*, în vederea integrării active pe piața muncii și dezvoltării unei culturi de învățare pe tot parcursul vieții.

Susținerea partenerilor strategici europeni facilitează realizarea acestei misiuni instituționale. Proiectul *Către modelul universitar european de învățare continuă în Moldova – COMPASS*, susținut financiar de programul european ERASMUS +, se adresează procesului de integrare a modelului universitar de învățare continuă (ULLL) incluziv și receptiv, ca fiind cel care necesită reacții imediate la nivel național și instituțional și acțiune comună în Moldova. Acordarea posibilității ca organismele naționale de învățământ superior și instituțiile de învățământ superior să administreze strategic învățarea continuă integrată a învățământului superior este considerată obiectivul general al proiectului și principala susținere a rolului responsabil și complementar al Republicii Moldova în cadrul EHEA [6].

Metode de cercetare. Implementarea Proiectului COMPASS (ERASMUS+) a fost planificată pentru 3 ani (ulterior, din motivul pandemiei de Covid-19, s-a prelungit cu încă un an) și oferă universității perspective de promovare a culturii învățării pe parcursul vieții la nivel instituțional. Proiectul este realizat împreună cu instituții partenere din Italia, Spania, Belgia, Finlanda, Austria, Slovenia, Franța. Instituțiile partenere din Moldova includ șase universități din țară, precum și Consiliul Rectorilor și Ministerul Educației și Cercetării. În cadrul cercetării s-au utilizat așa metode, precum: observarea, studiul de caz, vizite de studiu, chestionarul etc.

Rezultate și discuții. O prioritate a implementării proiectului COMPASS (ERASMUS+) în cadrul Universității de Stat de Educație Fizică și Sport este dezvoltarea programelor de formare profesională continuă pentru a răspunde așteptărilor societății actuale și care trebuie să vizeze nu doar pregătirea specialiștilor cu studii superioare, dar să răspundă nevoilor unui cerc mult mai larg de beneficiari, punându-se accent pe dezvoltarea unei culturi

a învățării pe tot parcursul vieții la cadrele didactice universitare, beneficiarii de formare profesională continuă și angajatorii acestora.

În primii doi ani, în procesul realizării proiectului a fost constituit un grup de lucru care a evaluat și analizat starea de lucruri privind formarea continuă în cadrul universității și, grație vizitelor de studiu la Universitatea Catolică din Louvain, Belgia; Universitatea Danube din Krems, Austria; Universitatea de Formare Continuă din Barcelona, Spania; Universitatea Turku, Finlanda; Universitatea Brest, Franța și Universitatea Graz, Austria, dar și a contribuției European University Continuing Education Network (EUCEN), au fost reconceptualizate aspectele de dezvoltare a procesului de formare profesională continuă din perspectiva formării pe tot parcursul vieții. De asemenea, a fost revizuit și actualizat *Statutul Departamentului Formare Profesională Continuă* și elaborată *Strategia USEFS privind formarea profesională continuă pentru perioada 2020-2025*. Astfel, grupul de lucru a stabilit obiectivele strategice pentru dezvoltarea formării pe parcursul vieții la nivel instituțional:

- Promovarea și consolidarea culturii învățării pe tot parcursul vieții (Life Long Learning) în cadrul USEFS.
- Îmbunătățirea managementului și a guvernantei universitare de învățare pe parcursul vieții.
- Crearea și dezvoltarea programelor de formare profesională continuă, inclusiv focusarea pe digitalizarea învățării pe parcursul vieții.
- Sporirea capacității instituționale pentru implementarea eficientă a programelor privind învățarea pe tot parcursul vieții.
- Comunicarea, consolidarea vizibilității și promovarea rolului învățării pe tot parcursul vieții în plan instituțional și național.

În cadrul vizitelor de studiu au fost prezentate activități de management ale programelor de formare continuă sub mai multe aspecte: colaborarea cu angajatorii, care au posibilitatea să participe la elaborarea programelor de formare cu recomandări și solicitări; procesul de planificare a costurilor pentru programele de formare; conlucrarea instituțiilor de formare cu diferite subdiviziuni ale universității, inclusiv sub aspect metodic; marketing, inclusiv promovarea programelor de formare pe parcursul vieții; aplicarea tehnologiilor informaționale și de comunicare moderne în procesul de instruire; colaborarea universităților în procesul de elaborare a programelor complexe comune etc.

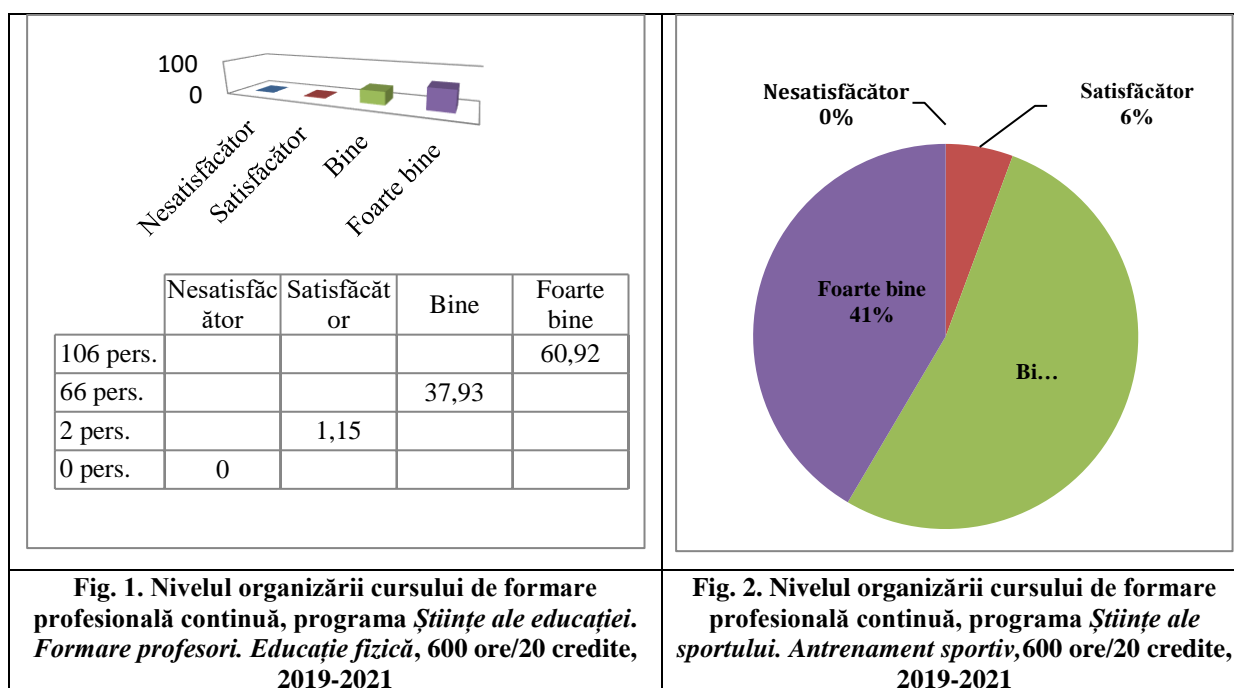
Ca rezultat al schimbului de bune practici cu partenerii europeni, au fost elaborate și aprobate de către Senatul USEFS acte instituționale ce vizează asigurarea calității organizării și desfășurării procesului de formare profesională continuă: Lista serviciilor universitare de formare pe parcursul vieții; Manualul serviciilor de învățare pe tot parcursul vieții; Catalogul programelor de formare profesională continuă etc.

Menționăm faptul că proiectul se adresează procesului de integrare a modelului universitar de învățare pe parcursul vieții, inclusiv și receptiv, ca fiind acel care necesită

reacții imediate la nivel național și instituțional și acțiune consolidată în sistemul universitar din Republica Moldova. În perioada noiembrie-decembrie 2019, s-a desfășurat concursul de selectare a cadrelor didactice pentru dezvoltarea programelor de formare în cadrul instituției. Astfel, a fost constituit grupul de lucru din 14 persoane – câte un reprezentant din cadrul catedrelor de specialitate, care, în perioada iunie-august 2020, au beneficiat de formare în cadrul Școlii de vară COMPASS și au elaborat/dezvoltat programe de formare profesională continuă, care au fost pilotate cu succes în 2021 - al treilea an de implementare a proiectului.

În scopul identificării nevoilor de formare continuă a specialiștilor din domeniul educației fizice și sportului, al reconceptualizării formării continue din perspectiva motivării de învățare pe tot parcursul vieții și optimizării strategiilor de educație permanentă, au fost evaluate, în perioada octombrie 2019 - martie 2021, programele de formare profesională continuă existente, dar și nevoile de formare ale celor 206 beneficiari [7].

Conform rezultatelor anchetării, cursanții sunt satisfăcuți de programele de formare, de modificările în tematica acestora, precum și de calitatea predării, Figurile 1 și 2. Unicul lucru pe care ei îl regretă este faptul că nu au avut posibilitate, ca și colegii din grupele anterioare, din cauza pandemiei de Covid-19, să participe of-line la ore practico-metodice, care le oferă posibilitate să-și formeze/dezvolte abilități practico-metodice în predarea probelor de sport incluse în Curriculumul școlar, iar antrenorii la proba de sport practică etc.



În Figura 3 se prezintă opiniile profesorilor privind gradul de satisfacție referitor la asigurarea suportului metodologic (materiale) la orele din cadrul programului de formare continuă Științe ale educației. Formare profesori. Educație fizică, 2019-2021:

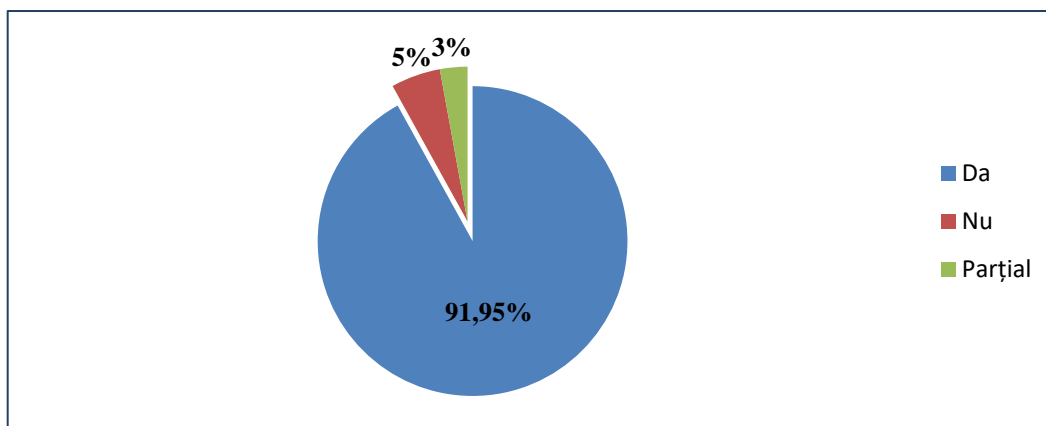


Fig. 3. Suportul metodologic asigurat la orele din cadrul programului de formare continuă Științe ale educației. Formare profesori. Educație fizică, 2019-2021

Analizând Figura 3, observăm că profesorii au rămas satisfăcuți de suportul metodologic cu care au fost asigurați în proporție de 91,95%, iar o parte foarte mică nu au fost satisfăcuți (5,17%) sau au fost satisfăcuți parțial (2,87%).

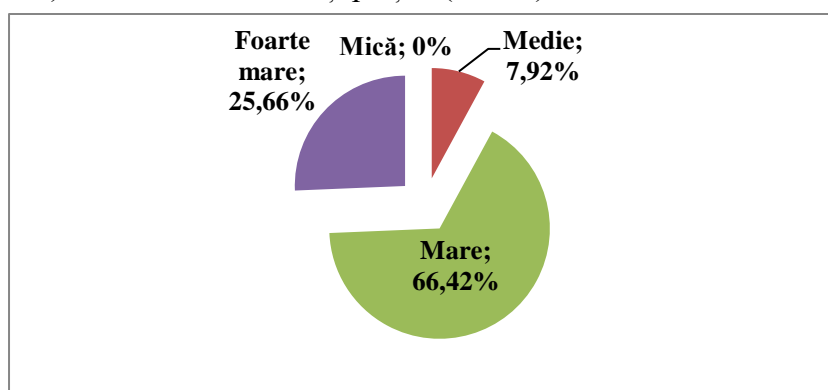


Fig. 4. Răspunsurile respondenților referitor la satisfacția privind conținutul programului de formare Științe ale sportului. Antrenament sportiv, 20 credite, 2019-2021

Tematica și conținutul programului de formare le-au satisfăcut așteptările antrenorilor, fapt ce se observă în Figura 4. Analizând diagrama, constatăm că respondenții au rămas mulțumiți de tematica și conținutul programului, în măsură de 25,66% - foarte mare și, respectiv, 66,42% - mare, și doar 7,92% au dat o apreciere medie.

Procesul de evaluare a programelor de formare continuă are misiunea de a pune în valoare asigurarea comunității educaționale, a beneficiarilor, a angajatorilor și a publicului larg, în general, că programa de formare profesională continuă satisface nivelul minim de calitate raportat la standardele de formare profesională continuă și la bunele practici naționale și internaționale; motivarea cadrelor didactice pentru mobilitatea academică și profesională prin recunoașterea competențelor dobândite pe tot parcursul vieții.

Ca rezultat al evaluării nevoilor de formare a celor 206 profesori de educație fizică și antrenori la diverse probe de sport, s-a identificat tematica și conținuturile programelor de

formare profesională continuă, astfel facilitându-se elaborarea, pilotarea, evaluarea și dezvoltarea următoarelor programe (Tabelul 1).

Tabelul 1. Programele de formare profesională continuă elaborate și pilotate în cadrul Proiectului COMPASS (Erasmus+)

Denumirea programei	Nr. ore/credite	Grupul-țintă
Comunicare și limbaj sportiv	90 ore/3 credite	Cadre didactice, manageri, reporteri și comentatori ai știrilor din sport etc.
Turism sportiv și agrement	90 ore/3 credite	Cadre didactice, conducători de cerc, părinți, elevi etc.
Bazele teoretico-metodologice ale pregătirii profesionale a cadrelor didactice de educație fizică și sport în probele de gimnastică	90 ore/3 credite	Cadre didactice, instructori de fitness etc.
Kinetoterapie și kinetoprofilaxie în afecțiunile ortopedice, respiratorii și metabolice la copiii de vârstă preșcolară și școlară mică	90 ore/3 credite	Cadre didactice, părinți etc.

Dat fiind faptul că toate activitățile planificate la nivel instituțional în cadrul implementării Proiectului *Către modelul universitar european de învățare continuă în Moldova – COMPASS (ERASMUS +)* au fost axate și pe dezvoltarea culturii formării pe tot parcursul vieții, în perioada martie – mai 2022 a fost organizat și desfășurat un sondaj, la care au participat 35 cadre didactice universitare, 35 profesori de educație fizică, 35 antrenori la diverse probe de sport și 35 angajatori, fiindu-le oferite doar 4 întrebări. Obiectivul acestui sondaj a fost identificarea gradului de conștientizare a celor chestionați privind importanța învățării pe tot parcursul vieții. Referitor la importanța învățării pe tot parcursul vieții, s-au obținut următoarele răspunsuri (Figura 5):

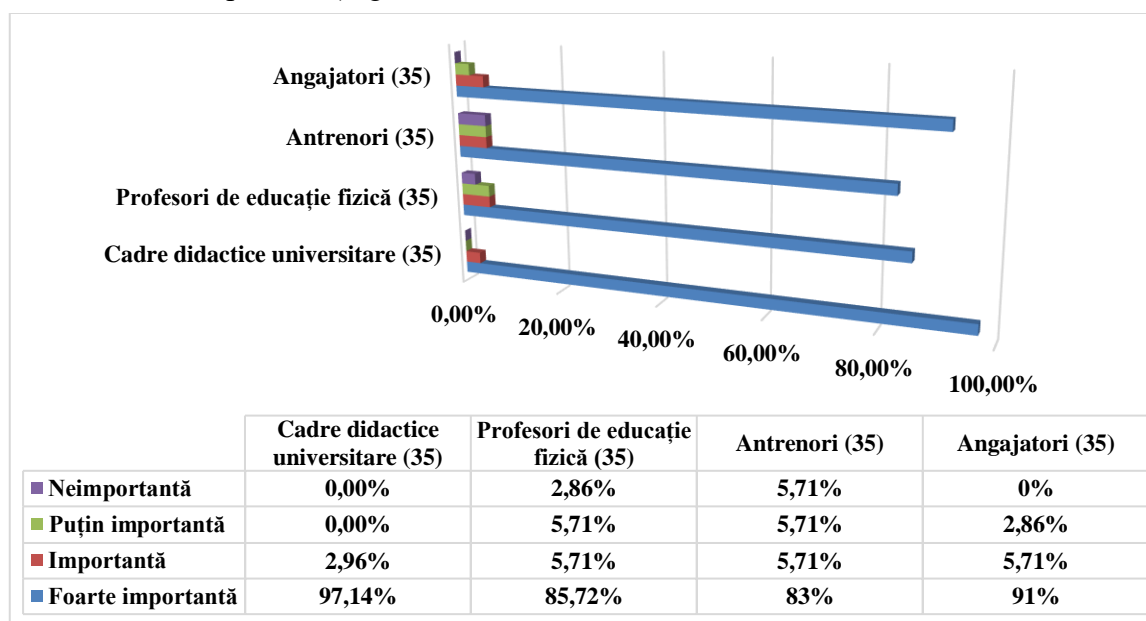


Fig. 5. Opiniile respondenților privind importanța învățării pe tot parcursul vieții

Analizând răspunsurile obținute, se constată că marea majoritate consideră foarte importantă învățarea pe tot parcursul vieții, deși este alarmant faptul că totuși mai sunt, cu regret, atât cadre didactice universitare, angajatori (care trebuie să motiveze și să stimuleze dorința și interesul pentru învățare), cât și profesori de educație fizică și antrenori la diverse probe de sport care consideră că este puțin important, chiar neimportant acest aspect.

A fost intrigant să aflăm ce cred persoanele participante la sondaj despre necesitatea sau obligativitatea învățării pe parcursul vieții, atât personal, cât și în general (Figura 6).

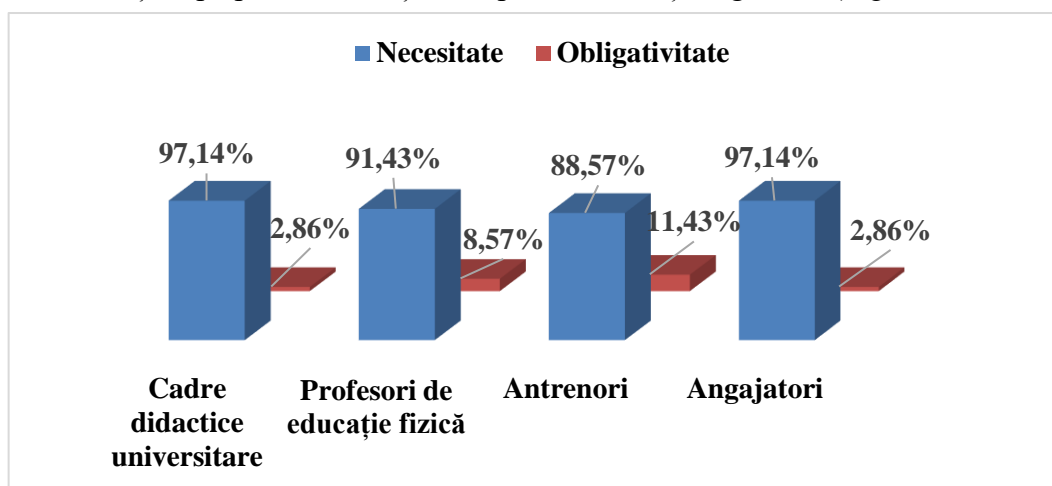


Fig. 6. Opiniile respondenților privind necesitatea sau obligativitatea procesului de învățare pe tot parcursul vieții

Din cei a câte 35 de persoane din fiecare categorie de respondenți, observăm că 34 de cadre didactice universitare și 34 angajatori (respectiv, 97,14%) consideră că învățarea pe parcursul vieții este totuși o necesitate și doar câte o persoană, 2,86%, consideră că este obligativitate. Mai rămâne de meditat asupra strategiilor de motivare și stimulare de către stat și angajatori a profesorilor de educație fizică (32 persoane/91,43% - necesitate și 3/8,57% – obligativitate) și a antrenorilor la diverse probe de sport (31 persoane/88,57% - necesitate și 4/11,43% - obligativitate).

Concluzii. Schimbările produse în societate și prognoza accelerării schimbărilor duc nu numai la adaptarea continuă a sistemelor educative la noile realități economice, sociale, culturale, ci și la formarea în cadrul acestor sisteme a capacității de reglare continuă și de autoperpetuare a adaptabilității. Formarea profesională continuă devine o necesitate permanentă a cadrelor didactice indiferent de domeniul profesional și de nivelul pregătirii, treptat formându-și o cultură pentru învățarea pe tot parcursul vieții.

Implementarea Proiectului *Către modelul universitar european de învățare continuă în Moldova – COMPASS* (ERASMUS +) are următoarele efecte:

- asigură promovarea și consolidarea culturii învățării pe tot parcursul vieții (Life Long Learning) în cadrul USEFS;

- facilitează elaborarea și dezvoltarea programelor de formare profesională continuă, inclusiv focusarea pe digitalizarea procesului de formare;
- sporește capacitatea instituțională pentru implementarea eficientă a programelor privind învățarea pe tot parcursul vieții.

Una dintre cele mai importante mantre ale secolului al XXI-lea este să fim cu toții mai productivi, să ne urmărim scopurile cu eficiență și, bineînțeles, să continuăm să evoluăm și să învățăm! Acesta și este sensul învățării pe tot parcursul vieții.

Referințe bibliografice:

1. Carabet, N. (2015). Formarea profesională continuă a cadrelor didactice: concept și diversitate. În: Școala modernă: provocări și oportunități. Chișinău, p. 238-243.
2. Cace, S., Cace, C., Pârvan, A. etc. (2015). Necesități, priorități și responsabilități în educația din Republica Moldova (Raport de cercetare). Chișinău: Bons Offices. 164 p.
3. Craijdan, O. M. (2020). Bazele teoretico-metodice ale pregătirii profesionale a profesorilor de educație fizică în sporturile gimnastice. În: Materialele Conferinței Științifice Internaționale „Formarea continua a specialistului de cultură fizică în conceptul acmeologic modern”. Chișinău: Valinex. 162 p.
4. Delors, J. (2000). Comoara lăuntrică: Raportul către UNESCO al Comisiei Internaționale pentru Educație în secolul XXI. Iași: Polirom. 238 p.
5. Ghețiu, A. (2019). Evaluarea nevoilor de formare ale cadrelor didactice de educație fizică și sport. În: „Sport. Olimpism. Sănătate”. Chișinău: Materialele Congresului Științific Internațional. Ediția a IV-a, p.8.
6. Ghețiu, A. (2020). Proiectul COMPASS (Erasmus+): oportunități pentru dezvoltarea programelor de formare profesională continuă. În: Materialele Congresului Științific Internațional „Sport. Olimpism. Sănătate”. Ediția a V-a.
7. Ghețiu, A. (2021). Dezvoltarea programelor de formare profesională continuă prin implementarea Proiectului COMPASS (Erasmus+). În: Materialele Congresului Științific Internațional „Sport. Olimpism. Sănătate”. Ediția a VI-a, p. 109-116.
8. Ghețiu, A. I. (2017). Calitatea pregătirii specialistului de educație fizică – realitate, motivație și perspective. În: „Problemele acmeologice în domeniul culturii fizice”. Materialele Conferinței Științifice Internaționale. Ediția a III-a. Chișinău: Editura USEFS, p. 24-29.
9. Milevschi, A., Ghețiu, A. I. (2021), Priorități ale formării profesionale continue a antrenorilor din gimnastică. În: Materialele Conferinței Științifice Internaționale, ediția a II-a, p. 72-77.
10. Prioritate europeană: Educația pe tot parcursul vieții. Pe: www.timpul.md/articol/educatia-pe-tot-parcursul-vietii-14502.html (accesat: 10.05.2022)
11. Strategia sectorială de dezvoltare pentru anii 2014 – 2020 „Educația – 2020”. (2014). Pe: www.edu.gov.md/ro/strategia-educa-ie-2020/ (accesat: 10.05.2022)